
PSIHOLOGIJA I VEŠTAČKA INTELIGENCIJA

~ **INTERSEKCIJA** ~

Miloš Stojadinović | istraživač-saradnik
Departman za psihologiju
Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

Seminar *Računarske nauke, veštačka inteligencija i društvo*
Akademija tehničko-vaspitačkih strukovnih studija u Pirotu, 7. 4. 2026.

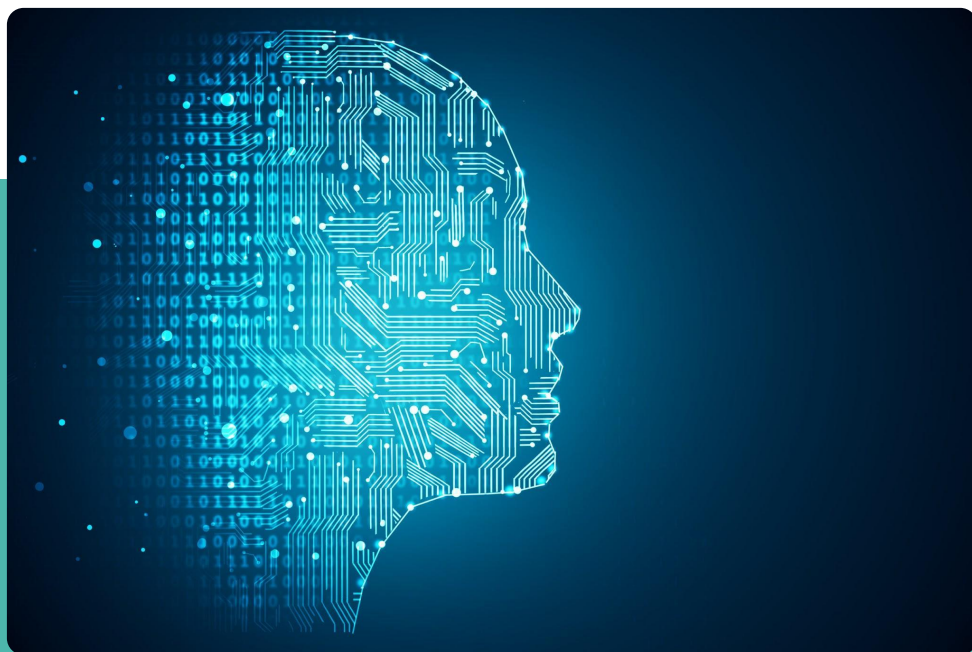
“Znanje počinje postavljanjem pitanja...”

Naša dva glavna pitanja za večeras:

1. Šta (ni)je veštačka inteligencija (AI)?
2. Koje su neke sfere gde se psihologija i AI susreću?

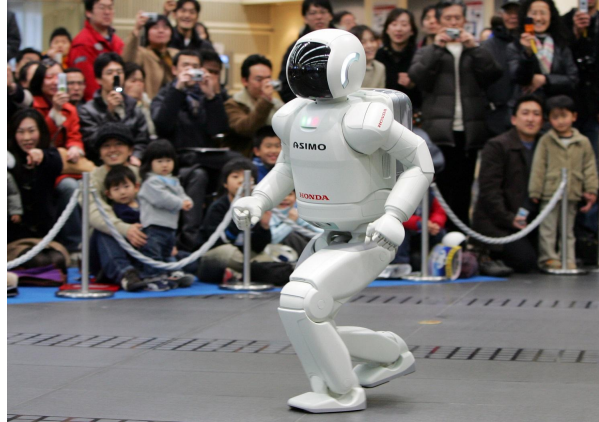
ŠTA (NI)JE VEŠTAČKA INTELIGENCIJA (AI)?

ŠTA (NI)JE VEŠTAČKA INTELIGENCIJA (AI)?

Alexa
by Amazon

Asimo
by Honda

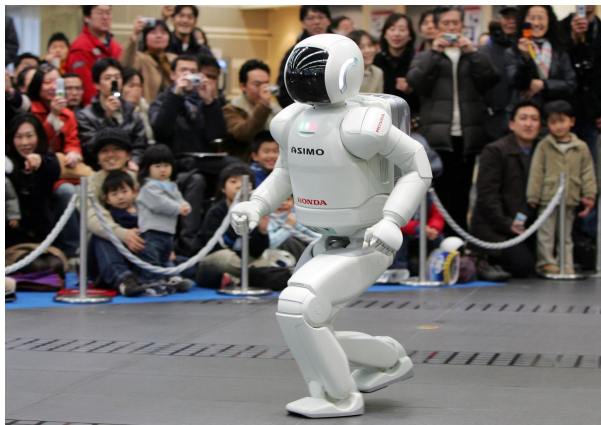

Spot Robot
by Boston Dynamics

ŠTA (NI)JE VEŠTAČKA INTELIGENCIJA (AI)?

Alexa
by Amazon

Asimo
by Honda

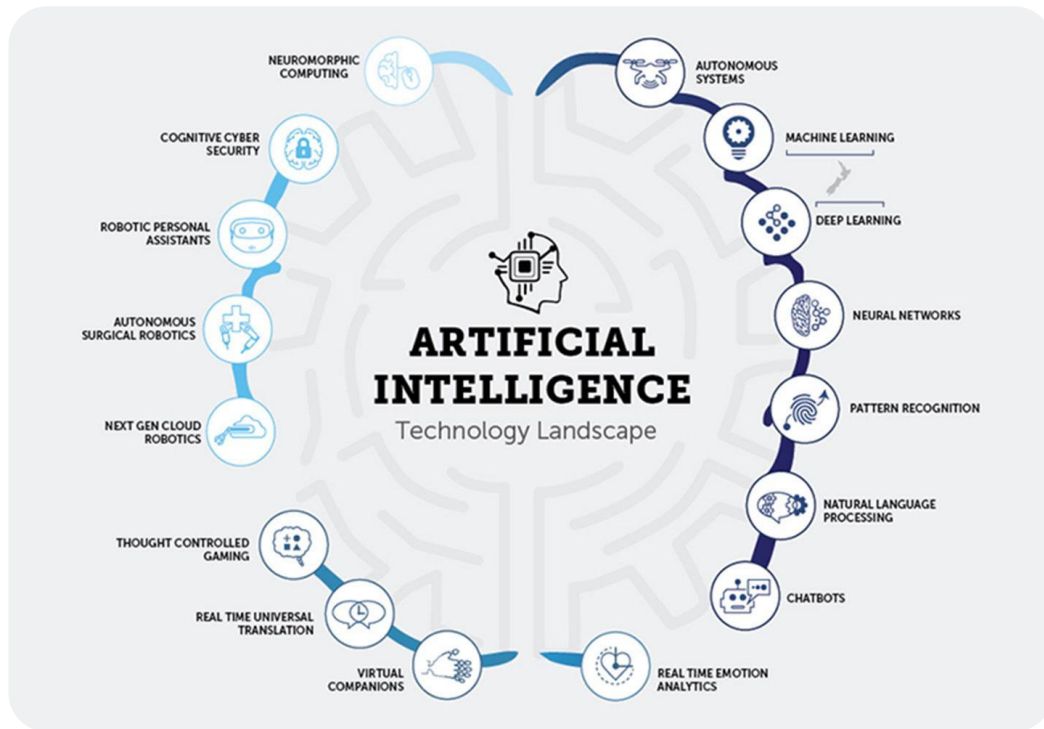

Spot Robot
by Boston Dynamics

kompleksni kod ili automatizacija vs. mašinsko učenje

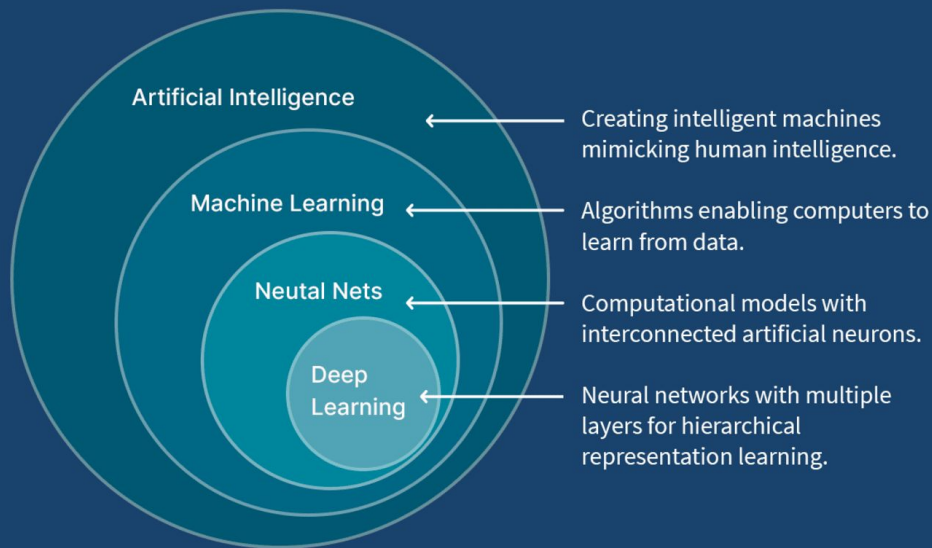
ŠTA (NI)JE VEŠTAČKA INTELIGENCIJA (AI)?

- **obilje definicija**, kao i u slučaju ljudske inteligencije *
- **spособnost kompjutera ili kompjuterski kontrolisanog robota da izvršava zadatke karakteristične za inteligentna bića ***, na primer: (Copeland, 2020)
  - sposobnost rezonovanja
  - simbolično mišljenje
  - generalizacija zaključaka
  - učenje iz iskustva itd.
- **AI je jedno od tri najveća pitanja** kojima će čovečanstvo morati ozbiljno da se bavi u decenijama koje slede, rame uz rame sa nuklearnim ratom i ekološkim kolapsom (Harari, 2018)
- ... ali i, trenutno, **“AI hype” — “AI bubble”**

+ **Generative AI (GenAI)**, odn. *ChatGPT* itd.
kao posebna priča

ŠTA (NI)JE VEŠTAČKA INTELIGENCIJA (AI)?

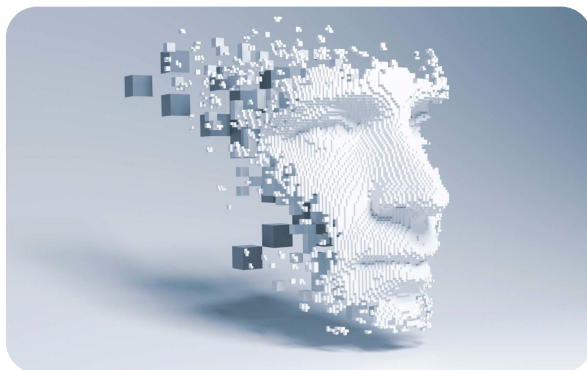

Pre nego što nastavimo...

Kada su psiholozi počeli da se interesuju za AI?

- ili -

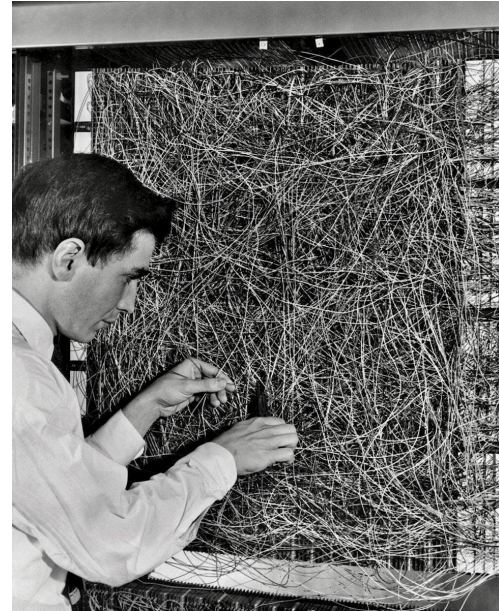
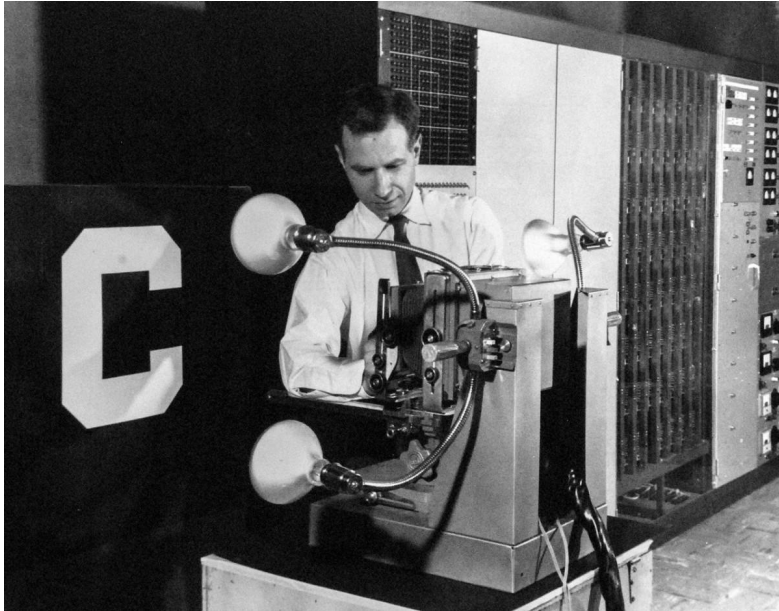
Kada nastaje *intersekcija* psihologije i AI?

Psiholog Prof. Frank Rosenblatt (1928–1971)

Cornell University, USA

i njegov *perceptron* (1957)

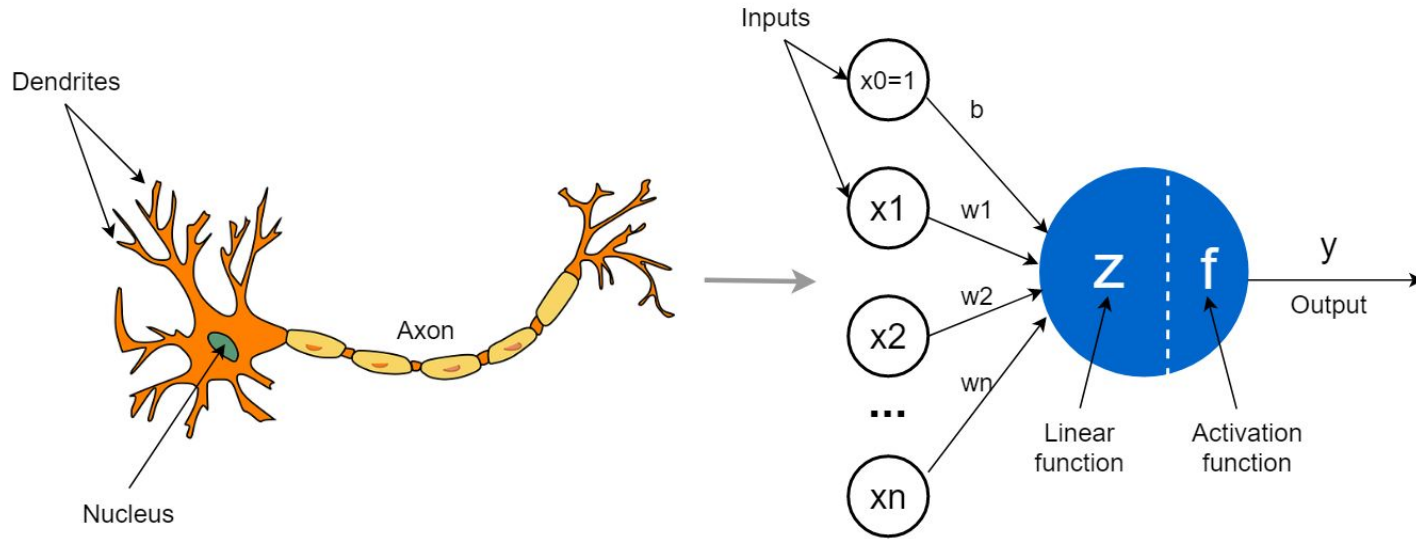

- *“father of deep learning”* (veštačke neuronske mreže)
- knjiga *Principles of Neurodynamics: Perceptrons and the Theory of Brain Mechanisms* (1962)

Psiholog Prof. Frank Rosenblatt (1928–1971)

Cornell University, USA

i njegov *perceptron* (1957)

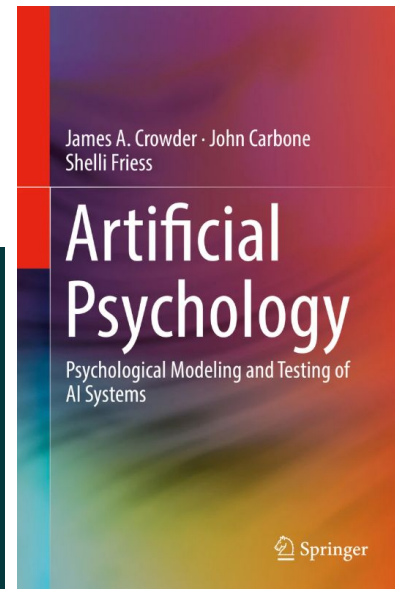

- *“father of deep learning”* (veštačke neuronske mreže)
- knjiga *Principles of Neurodynamics: Perceptrons and the Theory of Brain Mechanisms* (1962)

“Artificial Psychology”

srp. “psihologija veštačkih sistema”

- **Zhiliang Wang i Lun Xie**
  - termin **artificial psychology** (1999)
- **Crowder, Carbone i Friess**
  - knjiga **Artificial Psychology** (2020)
- **Tony Prescott**
  - knjiga **The Psychology of AI** (2024)

Stav 1. Psihologija pomaže ljudima da ovladaju važnim znanjima i veštinama u AI “eri”

DISKUSIJA

AI I NAŠA ZNANJA I VEŠTINE: PRILIKA ILI PRETNJA?

- 1. Da li je AI prilika ili pretnja što se naših znanja i veština tiče (ili nijedno od ta dva)?*
- 2. Koja znanja i veštine će nam koristiti tokom uspona AI?*

AI I NAŠA ZNANJA I VEŠTINE: PRILIKA ILI PRETNJA?

VEŠTINE UČENJA I INOVACIJE	VEŠTINE DIGITALNE PISMENOSTI	KARIJERNE I ŽIVOTNE VEŠTINE
<ul style="list-style-type: none"> ● kritičko razmišljanje ● rešavanje problema ● komunikacija ● saradnja ● kreativnost ● inovativnost	<ul style="list-style-type: none"> ● informaciona pismenost ● medijska pismenost ● razumevanje informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT)	<ul style="list-style-type: none"> ● fleksibilnost i prilagodljivost ● inicijativa i samostalnost ● socijalne veštine ● inter/kroskulturne veštine interakcije ● produktivnost ● odgovornost

AI I NAŠA ZNANJA I VEŠTINE: PRILIKA ILI PRETNJA?

VEŠTINE UČENJA I INOVACIJE	VEŠTINE DIGITALNE PISMENOSTI	KARIJERNE I ŽIVOTNE VEŠTINE
<ul style="list-style-type: none"> • kritičko razmišljanje • rešavanje problema • komunikacija • saradnja • kreativnost • inovativnost	<ul style="list-style-type: none"> • informaciona pismenost • medijska pismenost • razumevanje informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT)<ul style="list-style-type: none"> ○ AI?	<ul style="list-style-type: none"> • fleksibilnost i prilagodljivost • inicijativa i samostalnost • socijalne veštine • inter/kroskulturalne veštine interakcije • produktivnost • odgovornost

(Znanje o) **AI jeste**
21st century skill

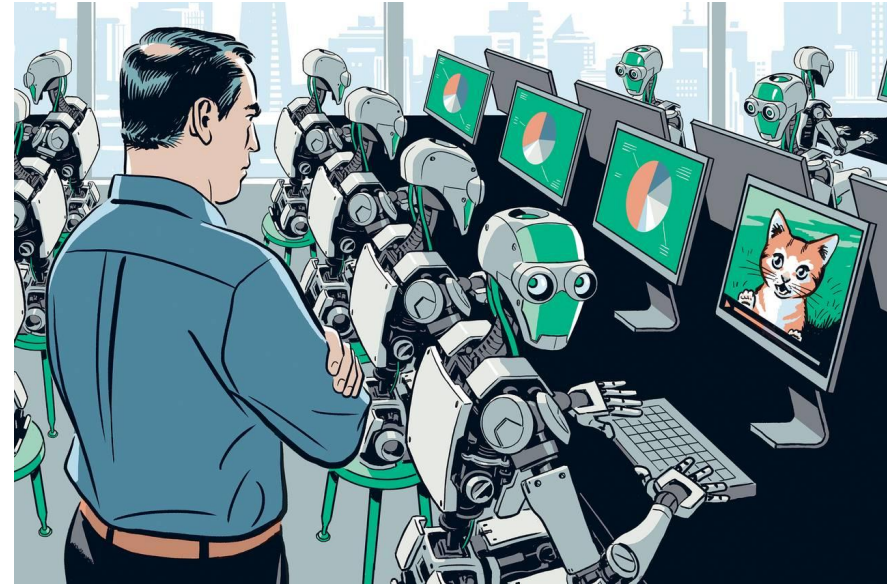
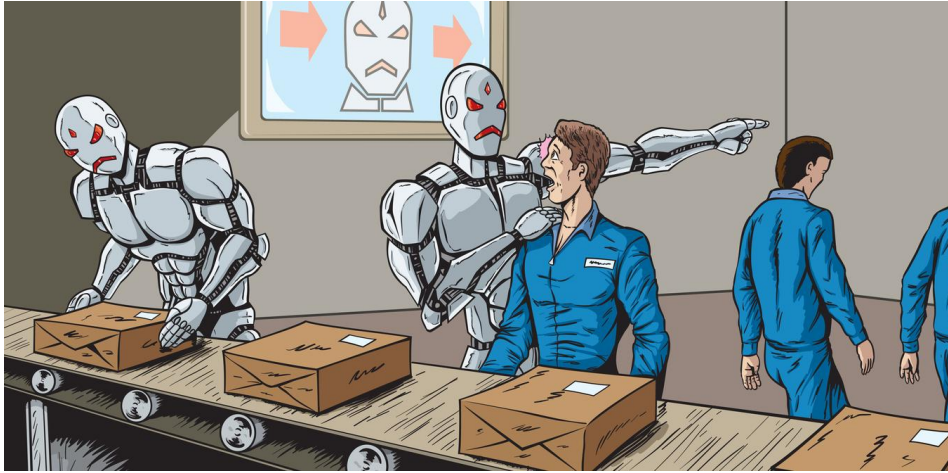
U SKLADU S PRETHODNO REČENIM:

Stav 2. Psihologija pomaže ljudima da se snađu na novom tržištu rada

THEY TOOK OUR JOBS!

DISKURS O POSLOVIMA U DOBA AI REVOLUCIJE: DVA EKSTREMA

Stav 2. Psihologija pomaže ljudima da se snađu na novom tržištu rada

U oko **19% poslova** će barem **50% zadataka** biti moguće **prepustiti AI-ju**

Eloundou, Manning, Mishkin, & Rock, [2023](#)

OpenAI + OpenResearch + University of Pennsylvania

Međutim...

U **real-world remote poslovima**, najuspešniji AI agent (Manus) **ostvaruje uspešnost na nivou ljudi ili višem u svega 2.5% slučajeva**

Mazeika et al, [2025](#)

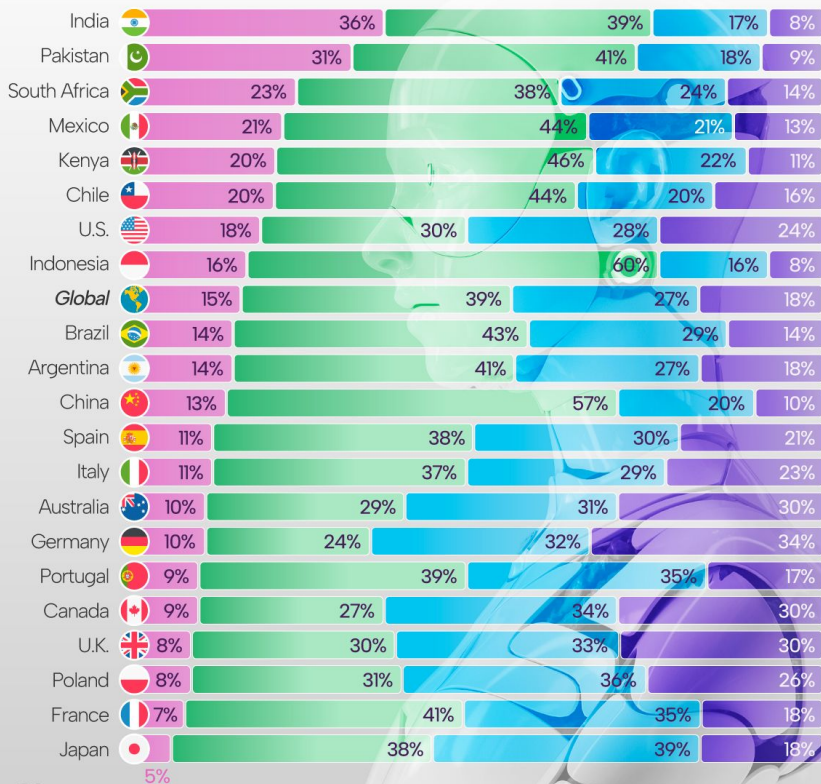
Center for AI Safety + Scale AI

"AI already runs the world." (2020)

Tristan Harris | Center for Humane Technology
etičar tehnologije, bivši etičar dizajna u Google-u

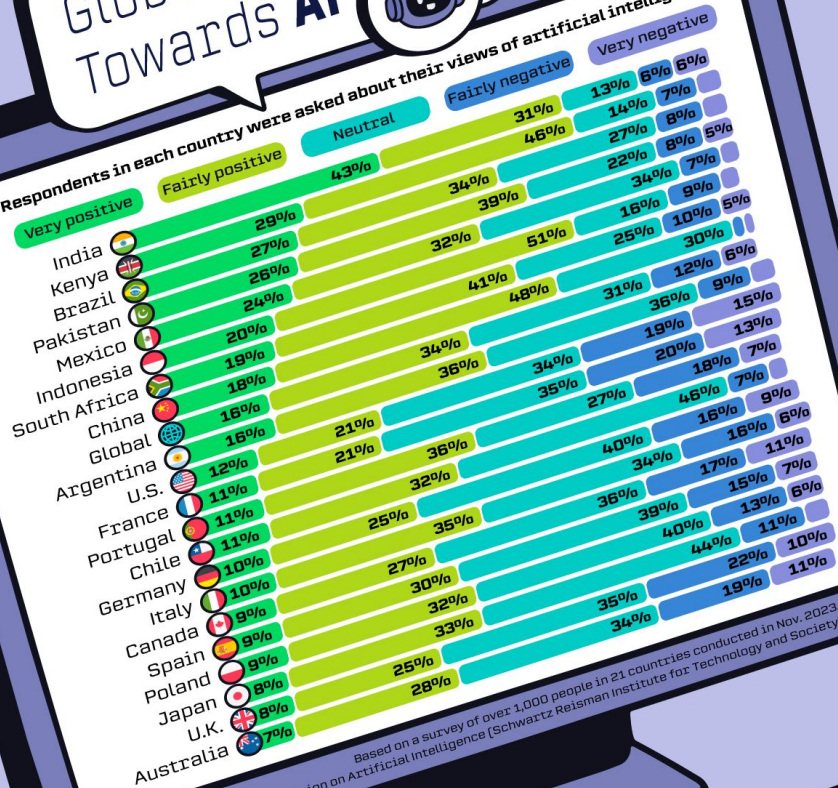
Will AI Replace Your Job Within the Next Decade?

Ad 2. Psihologija pomaže ljudima da se snađu na novom tržištu rada

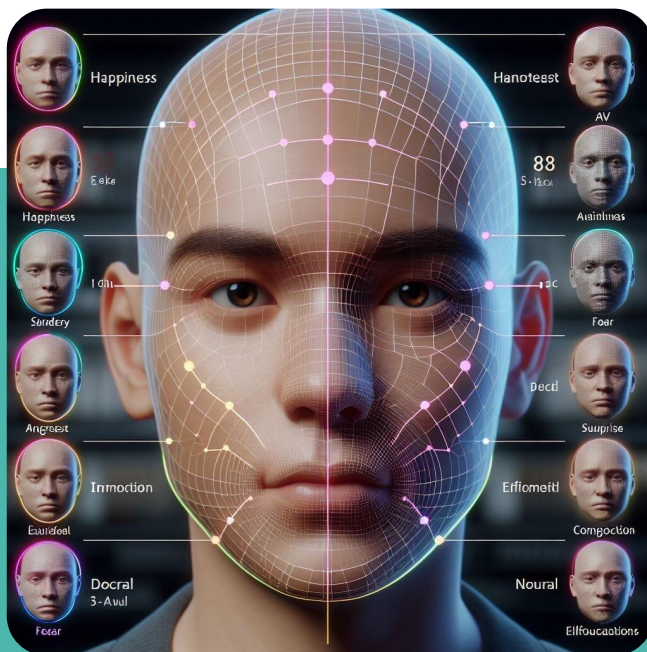
Global Attitudes Towards AI

Respondents in each country were asked about their views of artificial intelligence.

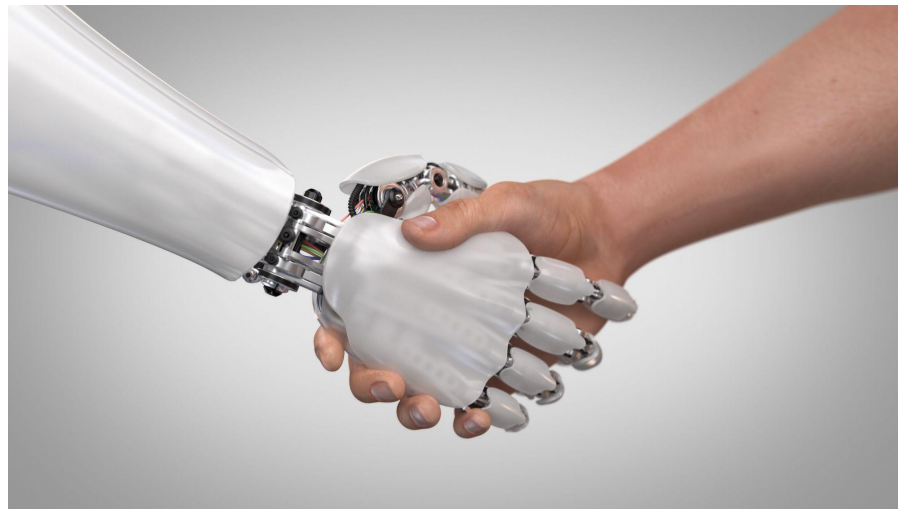
Stav 3. Psihologija spaja nauku o emocijama i AI

NAŠE POVERENJE U AI | AFEKTIVNO RAČUNARSTVO | *UNCANNY VALLEY* EFEKAT
AI I NAŠI ODNOSI I VEZE | AI I PREPOZNAVANJE EMOCIJA

NAŠE EMOCIJE I AI | NAŠE POVERENJE U AI

*Da li verujete/verujemo
veštačkoj inteligenciji?*

NAŠE EMOCIJE I AI | NAŠE POVERENJE U AI

Gillespie et al., 2023 (~17.000 ljudi iz 17 zemalja)

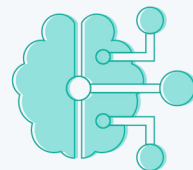
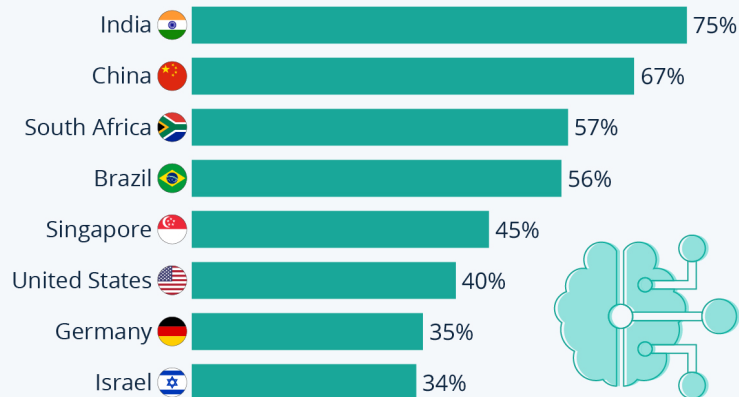
- **61% ljudi je oprezno** kada je u pitanju poverenje u AI sisteme
- najmanje poverenje – **ljudski resursi**
- najviše poverenje – **zdravstvo**
- ljudi u **zemljama u razvoju** više veruju, prihvataju i pozitivno gledaju na AI nego ljudi u drugim zemljama

Juravle et al., 2020

- RQ | *Koliko ljudi veruju AI u poređenju sa ljudskim lekarima kada je reč o postavljanju medicinskih dijagnoza?*
- Sveukupno, otkrili su da **ljudi manje veruju AI-u nego ljudskim lekarima**, posebno kada su u pitanju bolesti visokog rizika
- Međutim, kada su **ljudima dali izbor** da biraju svog lekara i kada su izabrali AI, poverenje u AI je značajno poraslo
- Odnosno, **kada sami pacijenti imaju kontrolu nad izborom svog lekara, verovatnije je da će verovati AI dijagnozama**

In AI We Trust

Surveyed countries with highest share of respondents willing to trust AI systems*

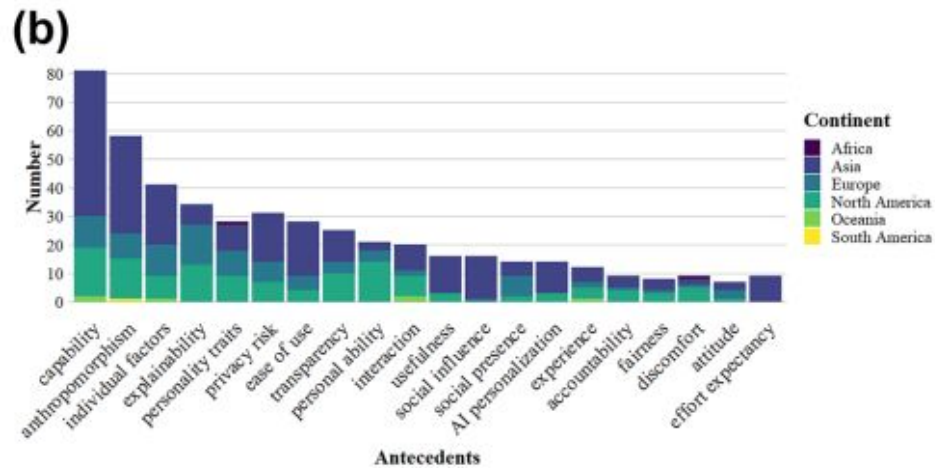
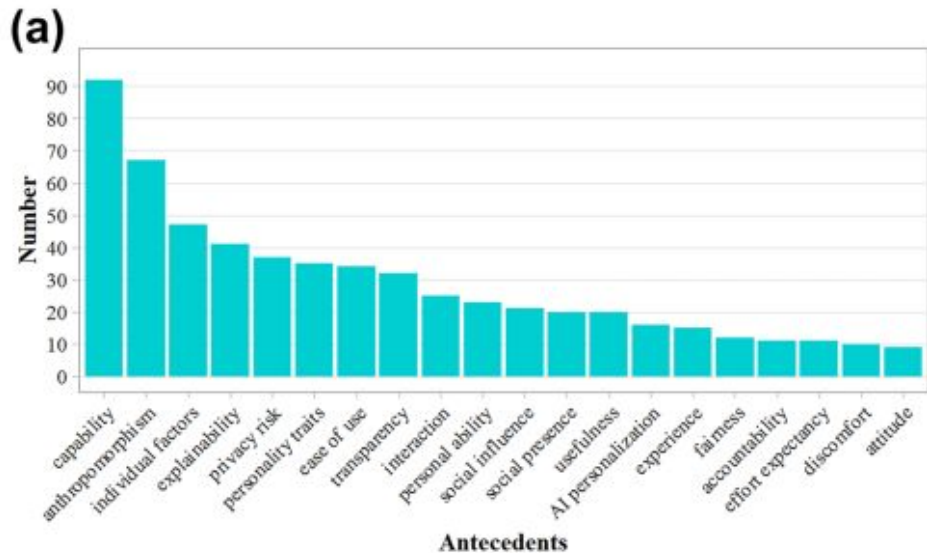

* "Somewhat willing", "Mostly willing" or "Completely willing"
1,000+ adults per country surveyed in 17 countries Sep.-Oct. 2022
Sources: KPMG Australia, The University of Queensland

statista

NAŠE EMOCIJE I AI | NAŠE POVERENJE U AI

Dang & Li, 2025 Pregled 562 empirijske studije o antecedentima poverenja u AI sposobnosti AI | antropomorfizam * | individualni faktori | objašnjivost
buzzword: *trustworthy AI*

NAŠE EMOCIJE I AI | AFEKTIVNO RAČUNARSTVO

- istraživanje i razvoj sistema i uređaja koji mogu **prepoznati, tumačiti, procesuirati i simulirati** ljudske emocije/afekte
- interdisciplinarna oblast koja obuhvata **računarstvo, psihologiju, kognitivne nauke** i sl.
- **Rosalind Picard, 1995** (MIT)
- *Čemu sad još i ovo?* – **Ulivanje emocionalne inteligencije mašinama**, sa akcentom na **simuliranje/emuliranje empatije**

24 AFFECTIVE COMPUTING APPLICATIONS AND USE CASES

Marketing

- Marketing communications
- Market research
- Content optimization

Customer Service

- Intelligent call routing
- Call recommendations
- Continuous improvement

Human Resources

- Recruitment
- Employee training
- Tracking employee satisfaction

Healthcare

- Patient care
- Medical diagnosis
- Counseling

Insurance

- Fraud detection

Retail

- In-store shopping experience

Driving assistance

- Safety
- Autonomous driving performance

Education

- Measuring effectiveness
- Supporting autistic children

Gaming

- Testing
- Adaptive games

Government

- Understanding population
- Tracking citizen reactions

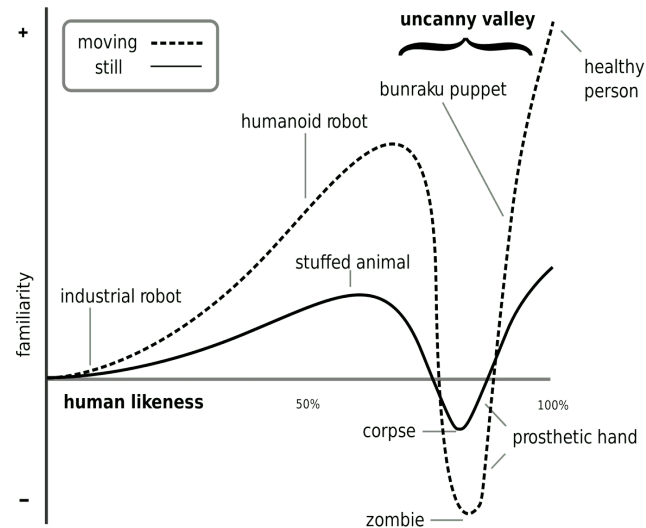
Technology

- Integration with IoT

Other

- Workplace design

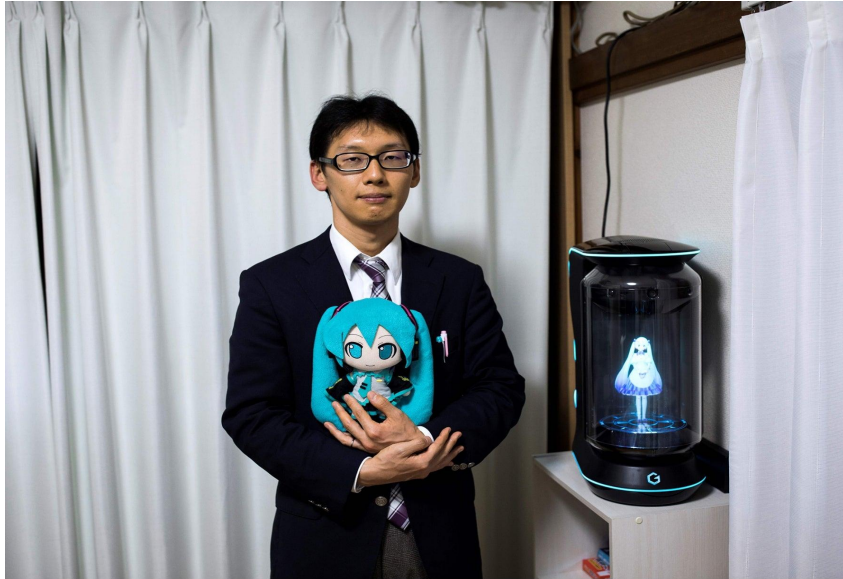
NAŠE EMOCIJE I AI | UNCANNY VALLEY EFEKAT (不気味の谷)

- **Masahiro Mori**, 1970 – japanski robotičar
- hipotetički psihološki i estetski odnos između **stepena sličnosti objekta sa ljudskim bićem** i **emocionalnog odgovora** na taj objekat
- robotika, 3D kompjuterske animacije i realistične lutke
- predviđa da će **entitet koji izgleda gotovo ljudski izazvati osećaje jeze kod (čoveka-)posmatrača**

NAŠE EMOCIJE I AI

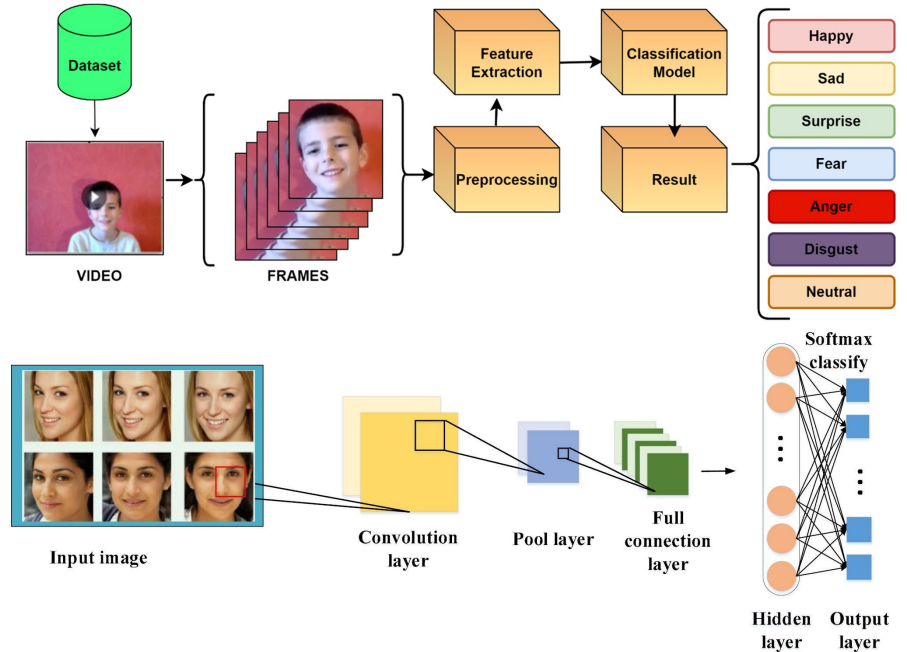
AI I NAŠI ODNOSI I VEZE | AI I PREPOZNAVANJE EMOCIJA (sneak peek)

Japanese Man Who Married Fictional Character In 2018 Now Struggles To Connect With Her

Akihiko Kondo is married to Hatsune Miku - a computer-synthesised pop singer who has toured with Lady Gaga and starred in video games.

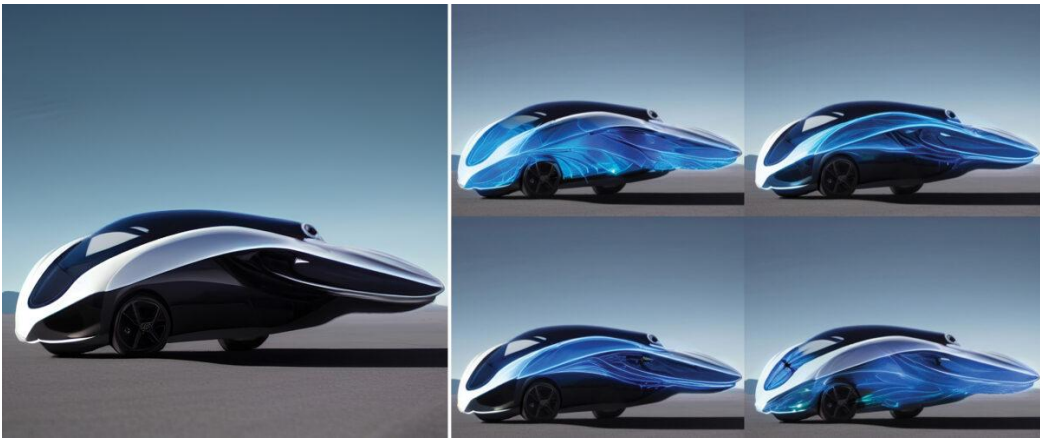
Offbeat | Edited by Bhavya Sukheja | Updated: April 27, 2022 12:51 pm IST

[Charles Manson: Emotion Recognition Analysis](#)
Microsoft Oxford Project Emotion Recognition API

“Stav” 4. Psihologija se bavi pitanjem:
Kako će AI uticati i kako trenutno utiče na ljudsku kreativnost?

ChatGPT + Stable Diffusion

Creativity and artificial intelligence

Margaret A. Boden

School of Cognitive and Computing Sciences, University of Sussex, Brighton, Sussex, BN1 9QH, England, UK

Midjourney / Midjourney + Stable Diffusion

Abstract

Creativity is a fundamental feature of human intelligence, and a challenge for AI. AI techniques can be used to create new ideas in three ways: by producing novel combinations of familiar ideas; by exploring the potential of conceptual spaces; and by making transformations that enable the generation of previously impossible ideas. AI will have less difficulty in modelling the generation of new ideas than in automating their evaluation. © 1998 Elsevier Science B.V. All rights reserved.

© Copyright
@ milytzh (IG)

“Stav” 4. AI i ljudska kreativnost

Kreativnost je fundamentalna karakteristika ljudske inteligencije i izazov za veštačku inteligenciju.

AI tehnike mogu se koristiti za stvaranje novih ideja na tri načina: proizvodnjom novih kombinacija već poznatih ideja [**kombinatorna kreativnost**]; istraživanjem potencijala konceptualnih prostora [**eksploratorna kreativnost**]; i vršeći transformacije koje omogućavaju generisanje ranije nemogućih ideja [**transformatorna kreativnost**].

Boden, 1998

Najveći potencijal generativne veštačke inteligencije nije u zamjeni ljudi; već u pomoći ljudima u njihovim naporima da stvore do sada nezamisliva rešenja.

Harvard Business Review, 2023

Portrait of Edmond Belamy, 2018

by **GAN (Generative Adversarial Network)**

Ovo AI-generated delo je prodato za \$432,500

$$\min_{\mathcal{G}} \max_{\mathcal{D}} E_x [\log(\mathcal{D}(x))] + E_z [\log(1 - \mathcal{D}(\mathcal{G}(z)))]$$

“potpis autora”

Stav 5. Psihologija pomaže u stvaranju etičkih AI sistema

AI Ethics Principles

Transparency

Accountability

Privacy &
Security

Bias
Mitigation

Empowering
humans

Human
Control

Exploring The Horizon of Science: A Brief Introduction to AI Ethics

Stojadinović, 2023 | <https://doi.org/10.46630/gpsi.20.2023.09>

Table 1

The most important questions and issues in AI ethics by urgency

Short-term questions (early 21st century)	Mid-term questions (from the 2040s to the end of the 21st century)	Long-term questions (end of the 21st century and beginning of the 22nd century)
<ul style="list-style-type: none"> • autonomous AI systems (in transportation and weaponry) • machine bias in legislation • privacy and surveillance • black box problem • decision-making in intelligent systems	<ul style="list-style-type: none"> • AI in government administrations • moral and legal status of intelligent machines • human-machine interaction • mass automation	<ul style="list-style-type: none"> • technological singularity • mass unemployment • space colonization

NAŠA ISTRAŽIVANJA

[...] artificial intelligence integration in STEM education through mixed-methods approach

Kommenović & Stojadinović, 2025 | <https://doi.org/10.46793/STREAM25.269K>

RQ | U kojim sve kontekstima se u naučnim radovima AI spominje kada je STEM obrazovanje u pitanju?

- mix-method pristup: **tematska analiza (+ bibliometrijska analiza)**
- **STEM** = **S**cience, **T**echnology, **E**ngineering, and **M**athematics
- analizirano **66 radova** (2009–2024)
- **5 identifikovanih tema:**
  - integracija modernih tehnologija u obrazovanje
  - AI u sistemima obrazovne podrške
  - AI u razvoju kurikuluma
  - uticaj AI na ishode učenja studenata
  - inkluzivnost, diverzitet i preporuke za zakonodavce

NAŠA ISTRAŽIVANJA

Perceived Human-Likeness in Embodied AI Agents Elicits Heightened Physiological Arousal [...]

Stojadinović, Lepir, Lakić & Pedović, 2025 | Saopštenje na [3rd Global Congress on Psychology \(Oxford, UK\)](#)

RQ | Da li percepcije čovekolikosti AI agenata predviđaju (neke) fiziološke parametre?

- **eksperimentalno istraživanje**
- Uzorak | $N = 92$, $M_{\text{uzrast}} \sim 22$ godine, $SD_{\text{uzrast}} \sim 5$
- percepcije čovekolikosti ~ semantički diferencijali (npr. lep-ružan, dobar-zao)
- fiziološki parametri
  - provodljivost kože
  - otkucaji srca
  - brzina disanja
  - BVP
- uvod u ispitivanje *uncanny valley* fenomena

Mind Media Nexus 10 MkII

NAŠA ISTRAŽIVANJA

Dalji koraci

- rad ***Digital Mental Health Apps for Young People in Europe: A Systematic Cross-Country Analysis***
  - časopis *PLOS Digital Health*
  - COST Action YouthDMH
- osnivanje ***Centra za savremena društveno-humanistička istraživanja*** na FF u Nišu
  - manjak društveno-humanističkog pristupa u oblasti AI

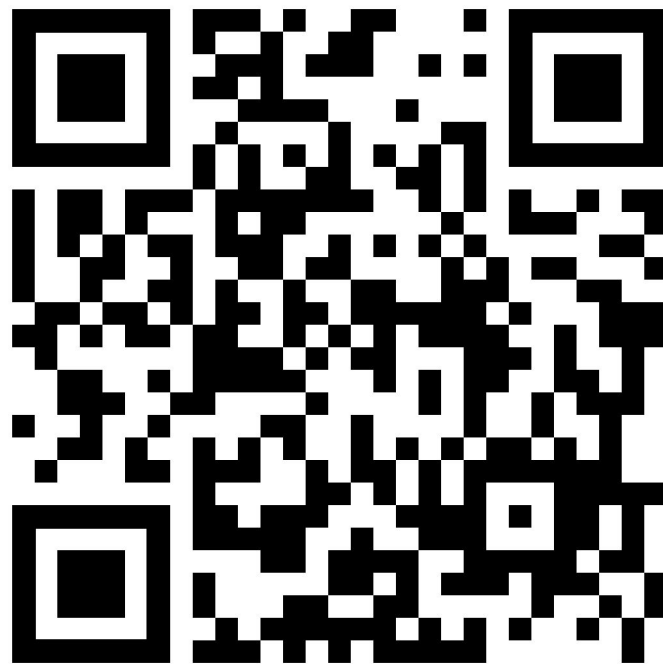
Hvala na pažnji!

Miloš Stojadinović | istraživač-saradnik

milos.stojadinovic@filfak.ni.ac.rs

Department za psihologiju

Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu

QR kod za evaluaciju predavanja